

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ГОРЛІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІНОЗЕМНИХ МОВ  
ДЕРЖАВНОГО ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ  
«ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

**КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ  
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ  
КАФЕДРА СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

«Затверджую»  
заступник директора  
з науково-педагогічної та  
навчально-методичної роботи  
\_\_\_\_\_ Т. М. Марченко  
«26» червня 2018 року

**ПРОГРАМА**

**виробничої психолого-педагогічної (асистентської) практики  
здобувачів другого (магістерського) рівня  
вищої освіти**

**спеціальності 014.01 Середня освіта (Українська мова і література)  
освітньо-професійної програми  
«Середня освіта (Українська мова і література). Психологія»**

Бахмут – 2018

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Горлівський інститут іноземних мов ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», кафедра української філології, кафедра психології та педагогіки, кафедра світової літератури

Програма виробничої педагогічної (асистентської) практики для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 014.01 Середня освіта (Українська мова і література) укладена відповідно до навчального плану та освітньо-професійної програми «Середня освіта (Українська мова і література). Психологія», затвердженої вченою радою ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (протокол № 10 від 26 червня 2018 р.).

Укладачі:

Кокоріна Л. В. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології та педагогіки

Борозенцева Т. В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології та педагогіки

Грицук О. В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології та педагогіки

Муратова О. В. – кандидат історичних наук, доцент кафедри української філології

Радіонова Т. М. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української філології

Скляр І. О. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української філології

Схвалено Науково-методичною радою Горлівського інституту іноземних мов  
Протокол № 8 від «14» травня 2018 року

Голова \_\_\_\_\_ проф. Т. М. Марченко



## ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	4
1. Вимоги до професійних компетентностей магістранта-практиканта .....	6
2. Організація практики.....	11
3. Зміст виробничої педагогічної (асистентської) практики здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти.....	12
4. Підведення підсумків педагогічної практики.....	14
4.1. Критерії оцінювання результатів практики .....	15
4.1.1. Методика викладання української мови та літературознавчих дисциплін... ..	15
4.1.2. Педагогіка та методика викладання іноземної мови.....	18
4.1.3. Методика викладання психології .....	27
5. Розподіл балів, які отримують магістри .....	29
6. Список рекомендованої методичної літератури.....	30
6.1. Методика викладання української мови та літератури .....	30
6.2. Педагогіка та методика викладання іноземної мови .....	31
6.3. Методика викладання літературознавчих дисциплін .....	32
6.4. Методика викладання психології .....	34
7. Додатки.....	36

## ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма виробничої педагогічної (асистентської) практики для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 014.01 Середня освіта (Українська мова і література) освітньо-професійної програми «Середня освіта (Українська мова і література). Психологія» укладена відповідно до навчального плану та освітньо-професійної програми, затвердженої вченою радою ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (протокол № 10 від 26 червня 2018 р.), а також програм навчальних дисциплін «Педагогіка та психологія вищої школи», «Філософія сучасної освіти», «Методика навчання української мови у вищій школі», «Методика навчання іноземних мов і культур у вищій школі», «Методика викладання літературознавчих дисциплін у вищій школі», «Педагогічний менеджмент», «Методика викладання психології у вищій школі».

Педагогічна (асистентська) практика є найважливішою складовою частиною підготовки студентів вишу до майбутньої професійної діяльності, закріпленням знань і умінь, отриманих здобувачами вищої освіти при вивченні педагогічних, методичних і філологічних дисциплін, утвердженням себе в обраній професії, розвитком загальнолюдських особистісних якостей майбутнього викладача. Це комплексний процес, в якому магістранти виконують усі види діяльності, які визначаються їх спеціалізацією.

Відповідно до навчального плану проходження виробничої педагогічної (асистентської) практики передбачено у III семестрі (тривалістю 8 тижнів) після опанування здобувачами змісту професійної підготовки, зокрема таких навчальних дисциплін як «Педагогіка та психологія вищої школи», «Філософія сучасної освіти», «Методика навчання української мови у вищій школі», «Методика навчання іноземних мов і культур у вищій школі», «Методика викладання літературознавчих дисциплін у вищій школі», «Педагогічний менеджмент», «Методика викладання психології у вищій школі».

Цілі і основні завдання педагогічної (асистентської) практики полягають у тому, щоб поглибити зв'язок теоретичних знань з реальним педагогічним процесом, використовувати їх для розв'язання конкретних навчальних і виховних завдань, формувати у магістрантів психологічну готовність до роботи в закладі вищої освіти, виробити у майбутніх викладачів уміння і навички практичної діяльності, потреби у безперервній педагогічній самоосвіті; допомогти здобувачам оволодіти сучасними методами і формами педагогічної діяльності, новими прогресивними технологіями навчання; формувати дослідницький підхід до навчально-виховної діяльності, гнучкість магістранта в адаптації до нового соціального середовища.

**Головною метою педагогічної (асистентської) практики є професійний розвиток особистості майбутнього магістра-викладача, а також поєднання педагогічної теорії (теоретичних знань, отриманих під час навчання у педагогічному закладі вищої освіти і необхідних майбутньому педагогу для виконання своїх професійних функцій) з практичною педагогічною діяльністю, формування професійно-педагогічних компетентностей на завершальному етапі другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 014.01 Середня освіта (Українська мова і література) освітньо-професійної програми «Середня освіта (Українська мова і література). Психологія».**

Педагогічна (асистентська) практика сприяє вирішенню таких завдань у формуванні професіоналізму магістранта:

- виховувати інтерес до професійної педагогічної діяльності з фаху;
- сформувати цілісну наукову картину педагогічної діяльності;
- сформувати нове педагогічне мислення (здатність до діалогічного спілкування та розуміння нової особистісно орієнтованої освітньої парадигми);
- сформувати навички цілепокладання у педагогічному процесі, його планування та реалізації;
- розвинути потребу в самоосвіті й удосконаленні професійних знань та умінь;
- сформувати досвід творчого ставлення до професії викладача, до вирішення професійних завдань освіти; формувати професійно значущі якості особистості викладача;
- практична перевірка готовності здобувачів до навчально-виховної роботи у закладі вищої освіти;
- ознайомлення з особливостями планування навчальної та виховної роботи із здобувачами вищої освіти (організація студентського самоврядування, проведення виховних заходів з урахуванням особливостей спеціальності здобувачів, тьюторська робота зі студентами, тощо) і аналіз наслідків власної діяльності;
- забезпечення зв'язку теоретичних знань з методикою навчання та виховної роботи у закладах вищої освіти з реальним навчально-виховним процесом вишу;
- вироблення вмінь організації основних форм навчання у закладах вищої освіти, застосування традиційних і сучасних інноваційних технологій і методик навчання;
- формування вмінь професійного та педагогічного спілкування з аудиторією;
- ознайомлення з системою управління закладом освіти, основними принципами організації ефективної діяльності освітньої установи, а також формами і методами взаємодії керівника з колективом;
- формування вмінь менеджера освіти;
- проведення наукових досліджень з проблем сучасної педагогічної та методичної науки.

Програма педагогічної (асистентської) практики дає повне уявлення про завдання, що мають бути вирішеними під час практики, про зміст та критерії оцінки діяльності практикантів.

## **1. ВИМОГИ ДО ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАГІСТРАНТА-ПРАКТИКАНТА**

Педагогічна практика – багатосторонній, комплексний процес із формування у здобувачів вищої освіти творчого підходу до професійно-педагогічної діяльності. В процесі виробничої педагогічної (асистентської) практики магістранти реалізують знання, уміння і навички, яких вони набули через вивчення спеціальних і педагогічних дисциплін, таких як «Педагогіка та психологія вищої школи», «Філософія сучасної освіти», «Методика навчання української мови у вищій школі», «Методика навчання іноземних мов і культур у вищій школі», «Методика викладання літературознавчих дисциплін у вищій школі», «Педагогічний менеджмент», «Методика викладання психології у вищій школі».

**Зміст педагогічної (асистентської) практики у закладах вищої освіти полягає у тому, щоб практикант:**

- ознайомився: з умовами функціонування закладу вищої освіти; зі статутом закладу вищої освіти, з планами навчальної та виховної роботи; з умовами праці та правилами внутрішнього розпорядку закладу; навчитися встановлювати ділові контакти з колегами по роботі;
- розширив і поглибив науково-теоретичні знання з педагогіки, психології, методики викладання фахових дисциплін у процесі реалізації освітньої діяльності у виші;
- навчився: досліджувати рівні розвитку груп, соціальних і природних умов для організації розвиваючої життєдіяльності та змістовного дозвілля молоді; висувати єдині педагогічні вимоги до всіх студентів; встановлювати педагогічно правильні відносини із здобувачами вищої освіти;
- засвоїв інноваційні соціально-педагогічні технології організації освітнього процесу;
- набув досвіду планування навчальних занять у закладах вищої освіти, а також практики їх проведення, тайм-менеджменту викладача вишу;
- виробив уміння і навички самостійної роботи з навчально-методичними матеріалами в процесі підготовки навчальних занять;
- навчився педагогічно доцільно застосовувати методи і прийоми навчання та виховання студентів; розвинув уміння вибирати найбільш ефективні методи і прийоми колективної та індивідуальної роботи із здобувачами вищої освіти; включати кожного в колективну діяльність;
- розвивав творчі здібності при організації і проведенні різних видів занять у закладах вищої освіти (лекційні, семінарські, практичні, лабораторні заняття, позааудиторні заходи);

- виявляв сформоване відповідальне ставлення до здійснення педагогічної діяльності в вишу;
- удосконалював власну педагогічну майстерність: ведення психолого-педагогічного щоденника, оволодіння методиками і технологіями особистісної та колективної творчої діяльності, оволодіння сучасними навчальними технологіями, зокрема інтерактивними та інформаційними;
- навчився самоаналізу власної діяльності і відображав це у педагогічному щоденнику, у звіті студента-практиканта;
- засвоїв особливості організації роботи закладу освіти;
- набув досвіду використання ефективних форм взаємодії у педагогічному колективі.

Кінцевим результатом педагогічної практики є **розвиток професійних компетентностей майбутнього викладача**, його загальнолюдських і професійних рис і якостей, удосконалення комунікативних умінь та навичок.

#### **Магістрант має знати:**

- основи законодавства щодо організації освітнього процесу у закладах вищої освіти, правила техніки безпеки та поведінки в межах вишу та поза ним, та щодо відповідальності викладача за здоров'я і життя студентів;
- нормативно-правове забезпечення професійної діяльності викладача закладу вищої освіти, його права і обов'язки;
- особливості студентського колективу, алгоритм складання психолого-педагогічної характеристики студентського колективу;
- закони і традиції навчального закладу, режимні моменти;
- методи та форми організації навчальної та дозвіллевої діяльності студентів в умовах закладу вищої освіти;
- методи та форми організації освітнього процесу з іноземної мови та літературознавчих дисциплін;
- алгоритм використання сучасних освітніх технологій у процесі навчання української мови і літератури, англійської мови, літературознавчих дисциплін або психології;
- способи узагальнення й оформлення результатів дослідницького пошуку;
- шляхи вдосконалення майстерності викладача і способи самовдосконалення.

#### **Магістрант повинен уміти:**

- керуватися у педагогічній діяльності законодавчими документами, що визначають зміст освіти;
- проектувати, конструювати, організовувати й аналізувати свою педагогічну діяльність; планувати її;
- аналізувати та оцінювати потреби здобувачів вищої освіти у педагогічній підтримці;

- аналізувати навчальну та навчально-методичну літературу і використовувати її для вдосконалення соціальної взаємодії;
- застосовувати методи науково-педагогічного дослідження явищ і процесів в освітньому середовищі закладу вищої освіти;
- використовувати методики вивчення студентів (творчі уподобання, особистісні якості, потреби, інтереси і побажання молоді для реалізації дозвілленої діяльності студентів);
- аналізувати стан і перспективи розвитку освітньої роботи в студентському колективі;
- здійснювати моніторинг особистісного розвитку студентів, у тому числі розвитку академічного рівня здобувачів;
- створювати і підтримувати сприятливе для спілкування і взаємодії середовище, що допомагає досягненню мети;
- складати план навчально-виховної роботи, плани навчальних занять у закладі вищої освіти;
- організовувати самоуправління в колективі та спрямовувати його діяльність;
- встановлювати педагогічно правильні стосунки зі студентами;
- усвідомлювати й аналізувати досвід своєї педагогічної діяльності;
- застосовувати інформаційні технології у педагогічній діяльності.

**Педагогічна (асистентська) практика сприяє розвитку у магістрантів таких компетентностей:**

- **спеціалізовано-професійних:** готовності використовувати нормативні правові документи у своїй діяльності; володінню основами мовленнєвої професійної культури; посиленню інтересу до викладацької діяльності на основі розуміння цілісної наукової картини соціальної і педагогічної діяльності; здатності розвивати нове педагогічне мислення; здатності до діалогічного спілкування; здатності до застосування навичок написання звіту про здійснену роботу та про реалізацію програми саморозвитку особистості; здатності до самонавчання і вдосконалення професійних знань і умінь; здатності творчо вирішувати соціальні і професійні завдання; здатності розвивати у собі професійно значущі якості особистості викладача (загальнолюдські, вольові, професійні);
- **загально-професійних:** усвідомленню соціальної значущості своєї майбутньої професії, володінню мотивацією до здійснення професійної діяльності; здатності використовувати систематизовані теоретичні і практичні знання гуманітарних та соціальних наук при вирішенні соціальних і професійних завдань; здатності нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності; готовності до педагогічної взаємодії зі студентами і колегами; володінню культурою мислення, здатності до узагальнення, аналізу, сприйняття інформації, постановки мети, до вибору шляхів її досягнення;

- **інструментальних:** здатності до письмової й усної комунікації рідною мовою; готовності використовувати основні методи та засоби здобуття, зберігання, переробки інформації, готовності працювати з інформаційними технологіями як засобами управління інформацією; здатності працювати з інформацією в глобальних комп'ютерних мережах; навичок управління інформацією; дослідницьких навичок;

- **загальнонаукових:** готовності використовувати основні методи захисту від можливих наслідків аварій, катастроф, стихійного лиха; базових уявлень про основи філософії, психології, педагогіки, що сприяють розвитку загальної культури й соціалізації особистості, схильності до етичних цінностей, знань вітчизняної історії, економіки й права, розумінню причиново-наслідкових зв'язків розвитку суспільства й умінь їх використовувати в професійній і соціальній діяльності;

- **соціально-особистісних:** здатності сприймати значення культури як форми людського існування і керуватися у своїй діяльності базовими культурними цінностями, сучасними принципами толерантності, діалогу та співпраці; готовності до взаємодії з колегами, до роботи в колективі; здатності розуміти сутність і значення інформації в розвитку сучасного інформаційного суспільства, усвідомлювати небезпеку та загрози, які виникають у цьому процесі, дотримуватися основних вимог інформаційної безпеки; готовності до толерантного сприйняття соціальних і культурних розбіжностей, поважливого і бережливого ставлення до історичної спадщини і культурних традицій; розумінню та сприйняттю етичних норм поведінки відносно інших людей і відносно природи (принципи біоетики); креативності, здатності до системного мислення; адаптивності і комунікабельності; толерантності.

Цей вирішальний етап у навчанні магістранта значною мірою визначає, з яким ступенем педагогічної підготовки випускник педагогічного вишу буде у змозі вирішувати професійні і соціальні завдання і проблеми.

У процесі педагогічної (асистентської) практики, крім названих завдань, у здобувачів повинен сформуватися комплекс психолого-педагогічних умінь.

### **1. Конструктивні уміння:**

- визначати конкретні навчально-виховні завдання з урахуванням вікових психолого-фізіологічних та індивідуальних особливостей студентів і соціально-психологічних особливостей колективу;

- спостерігати, аналізувати і планувати освітній процес в дидактичних, психологічних аспектах;

- обґрунтовано вибирати ефективні форми, засоби і методи навчання та виховання, визначати рівень вихованості та розвитку здобувачів вищої освіти;

- здійснювати колективну й індивідуальну освітню роботу в студентському колективі;
  - вивчати функціональні обов'язки викладача закладу вищої освіти, куратора студентського колективу, методиста навчальної діяльності здобувачів, керівника методичного об'єднання та профільної комісії, керівника педагогічного колективу, молодого науковця;
- здійснювати самоаналіз, самооцінку і коригування власної діяльності;
  - обґрунтовано відбирати, конструювати і застосовувати різні методи, прийоми і форми організації освіти адекватно поставленим завданням, виявляти причини невідповідності результатам;
  - складати конспекти, проектувати ситуації, проводити методичний аналіз педагогічної діяльності;
  - складати плани-конспекти основних видів занять з української мови та літератури, англійської мови, педагогічних, літературознавчих дисциплін або психології у закладах вищої освіти.

## **2. Комунікативні вміння:**

- використовувати різноманітні форми і методи педагогічного спілкування зі студентами та колегами у різних життєвих ситуаціях;
- будувати ділові та особисті стосунки з усіма особами, що беруть участь в освітньому процесі;
- вміти висловлювати і обґрунтовувати свою позицію;
- вміти мотивувати поведінку і діяльність;
- володіти емоціями і почуттями;
- вміти будувати міжособистісні стосунки, великих і малих груп.

## **3. Організаторські вміння:**

- організувати і провести лекційні, семінарські та практичні заняття з української мови і літератури, англійської мови та літературознавчих дисциплін або психології, позааудиторні заходи в академічній групі;
- організувати освітній процес здобувачів, сприяти їхньому згуртуванню;
- організувати навчальну роботу з молоддю та колективом в цілому.

## **4. Дослідницькі вміння:**

- вивчати особистість і колектив в цілому з метою діагностики і проектування їх розвитку та виховання на основі антропологічного підходу;
- вивчати плани роботи викладача закладу вищої освіти, навчальні плани та освітні програми та методики їх укладання, журнали обліку академічної успішності студентів, вимог до їх ведення;
- вивчати передовий педагогічний досвід: нові педагогічні системи, нові форми освітньої роботи, сучасні технології навчання і виховання, альтернативні, варіативні та авторські програми і підручники;

- вивчати психологічні аспекти навчально-виховної діяльності (врахування вікових і індивідуальних особливостей студентів, особливостей пізнавальної діяльності здобувачів; мотивації навчання та участі студентів у організації студентського самоврядування та дозвілєвої діяльності, особливості спілкування в академічному колективі);
- аналізувати науково-методичну і навчальну літературу з метою її використання в своїй викладацькій діяльності.

## 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ

Проходження педагогічної (асистентської) практики у закладах вищої освіти відбувається згідно навчального плану за регламентом організації освітнього процесу у Горлівському інституті іноземних мов ДВНЗ «Донбаського державного педагогічного університету» й оформлюється наказом по ЗВО.

Перед початком практики проводиться настановна конференція, у ході якої магістранти ознайомлюються з програмою практики: керівники роз'яснюють їм мету практики, ставлять конкретні завдання, інформують про зміст діяльності під час проходження практики, форму звітності, критерії оцінювання тощо.

Педагогічну (асистентську) практику у закладах вищої освіти здобувачі другого (магістерського) рівня вищої освіти проходять на підставі укладених угод між адміністрацією інституту та закладами освіти різних рівнів. Здобувач повинен своєчасно прибути до місця проходження практики.

Режим роботи магістрантів під час практики визначається відповідно до Кодексу законів про працю адміністрацією закладу вищої освіти та узгоджується з правилами внутрішнього розпорядку бази практики.

У **перший день** педагогічної (асистентської) практики проводиться зустріч здобувачів-практикантів з представниками адміністрації тих установ, де буде проходити практика. Представник адміністрації знайомить практикантів з їхніми обов'язками, проводить інструктаж, дає рекомендації, відповідає на запитання, розподіляє їх по робочих місцях, призначає керівників асистентської практики тощо.

Після проходження виробничої педагогічної (асистентської) практики магістранти повинні здати керівникові педагогічної практики наступну **документацію**:

1. Звіт про проходження педагогічної практики.
2. Результати виконання практичних та індивідуальних дослідницьких завдань.

Протягом педагогічної (асистентської) практики здобувачі ведуть щоденник педагогічних спостережень, в якому фіксують інформацію, необхідну для виконання завдань практики, висвітлюють хід їх реалізації, у тому числі й спостереження для виконання індивідуального дослідницького завдання тощо. Матеріали щоденника використовують для звіту про виконану під час виробничої педагогічної (асистентської) практики роботу.

По закінченні педагогічної практики оформлена згідно висунутих кафедрою вимог документація подається керівнику педагогічної практики інституту, який розподіляє її згідно наказу директора серед методистів відповідних кафедр. Документація повинна бути оформлена державною мовою.

Після подачі документації керівникові педагогічної практики переписувати або вносити корективи в документацію не дозволяється.

Захист педпрактики проводиться у визначені регламентом організації освітнього процесу терміни за графіком, узгодженим з відповідними деканатами.

Результати захисту педагогічної практики фіксуються у залікових відомостях та в залікових книжках.

### **3. ЗМІСТ ВИРОБНИЧОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ (АСИСТЕНТСЬКОЇ) ПРАКТИКИ ЗДОБУВАЧІВ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

**Організація діяльності магістранта-практиканта** передбачає чотири етапи: підготовчий, початковий, основний і заключний.

*Підготовчий етап* являє собою вивчення теоретичного матеріалу з навчальних дисциплін, передбачених навчальним планом підготовки магістра з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 014.01 Середня освіта (Українська мова і література), і триває від вступу абітурієнта до закладу вищої освіти до його виходу на практику.

На *початковому етапі* педагогічної (асистентської) практики, що триває від трьох до п'яти днів, студент-практикант здійснює таку діяльність:

1. До початку практики здобувач вищої освіти складає індивідуальний план роботи, подає його на підпис методисту.
2. Бере участь у настановних зборах (які проходять до початку практики) і в організаційних заняттях у закладах вищої освіти.
3. Знайомиться з документацією викладача закладу вищої освіти.
4. Визначає тематику і форми проведення спеціальних дисциплін та позааудиторних заходів.
5. Відвідує заняття керівників практики, позааудиторні заходи, бере участь в їх аналізі.
6. Визначає спільно з керівником практики тематику і план занять зі спеціальних дисциплін на термін проходження практики.
7. Відвідує засідання кафедри, науково-методичних семінарів, методичних об'єднань кафедри.

На *основному етапі* педагогічної (асистентської) практики практикант здійснює таку діяльність:

1. Відвідує заняття викладачів, за якими здобувач закріплений на період практики, здійснює їх аналіз.
2. Відвідує позааудиторні заходи, які проводять викладачі ЗВО та бере участь в їх аналізі, що також відображає у щоденнику педагогічних спостережень.
3. Бере участь у методичних та психолого-педагогічних семінарах викладачів спеціальних кафедр і виступає на них з доповідями.
4. Здійснює науково-пошукову діяльність для виконання індивідуального дослідницького завдання з педагогічного менеджменту.
5. Проводить навчальні заняття з фаху.

До кожного заняття здобувач повинен укласти розгорнутий конспект, який перевіряється методистом із фаху напередодні проведення студентом

практичного / семінарського / лабораторного заняття (консультації щодо написання конспекту заняття надає викладач-методист із фаху). За відсутності такого конспекту студент-практикант не допускається до проведення заняття.

На заняття практикант іде з перевіченим викладачем-методистом конспектом, на першій сторінці якого є запис «До заняття допускається».

На *заключному етапі* педагогічної практики здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти виконує таку роботу:

1. Готує звітні матеріали з виробничої педагогічної (асистентської) практики:

- звіт про проходження виробничої педагогічної асистентської практики;
- розгорнутий план-конспект одного заняття з української мови;
- розгорнутий план-конспект одного заняття з української літератури;
- розгорнутий план-конспект одного заняття (практичного) з англійської мови;
- розгорнутий план-конспект одного заняття з літературознавчої дисципліни або план-конспект заняття з психології;
- звіт про виконання індивідуального дослідницького завдання з педагогічного менеджменту.

2. Здає звітну документацію керівникам педагогічної практики для перевірки та оцінювання.

3. Захищає свій звіт з педагогічної практики на засіданні комісії зі складу викладачів спеціальних кафедр, представників деканату. Бере участь у підсумкових заходах з педагогічної практики: засіданнях «круглого столу», підсумкових конференціях тощо.

**Діяльність здобувача-практиканта як магістра педагогічної освіти спеціальності 014.01 Середня освіта (Українська мова і література)** передбачає виконання ним обов'язків викладача української мови і літератури, англійської мови та літературознавчих дисциплін або психології, педагогічних дисциплін, а також викладача-куратора академічної групи або методиста освітньої діяльності студентів.

Під час виробничої педагогічної (асистентської) практики здобувачі-практиканти *планують, готують і проводять зі студентами заняття (лекційні, семінарські або практичні) зі спеціальних дисциплін та позааудиторні заходи*, а також відвідують та аналізують заняття, які проводять інші практиканти.

Кожен здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти **повинен** бути присутнім на настановній конференції, що проводиться на факультеті, а також під час практики сумлінно виконувати ті обов'язки, які будуть покладені на нього посадовими інструкціями тих сфер діяльності, де магістранти проходять педагогічну асистентську практику.

Упродовж педагогічної (асистентської) практики здобувач має виконати такі завдання: вести щоденник педагогічних спостережень, скласти 1 розгорнутий план-конспект заняття з української мови та 1 – з української літератури, скласти 1 розгорнутий план-конспект заняття з англійської мови, 1 розгорнутий план-конспект літературознавчої дисципліни, або психології, виконати індивідуальне дослідницьке завдання з педагогічного менеджменту та надати звіт про проходження виробничої педагогічної (асистентської) практики.

#### 4. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Після завершення практики здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти обробляє зібраний матеріал і складає **звіт** державною мовою відповідно до зразка (див. додатки), до якого додає:

1. Відомості про оцінку його практичної педагогічної діяльності за підсумками практики, яка надана керівництвом бази практики (ЗВО).
2. Розгорнутий план-конспект заняття з української мови.
3. Розгорнутий план-конспект заняття з української літератури.
4. Розгорнутий план-конспект заняття з англійської мови, літературознавчої дисципліни або з психології.
5. Звіт про виконання індивідуального дослідницького завдання з педагогічного менеджменту.

По закінченні педагогічної (асистентської) практики здобувач подає керівникові педагогічної практики інституту всі оформлені (у відповідності до зразку та вимог) звітні документи у терміни, що визначені Регламентом організації освітнього процесу в інституті на навчальний рік.

Правильність і своєчасність оформлення документів впливає на загальну оцінку за практику.

Якщо у методиста є незначні зауваження до документації, здобувач упродовж 2-3 днів може внести свої корективи. Якщо такі зауваження стосуються принципових питань, то оцінка за подану документацію знижується, а здобувач повинен підготувати відповіді на певні питання (врахувавши зауваження до змісту документації) на захист педпрактики.

Документація вкладається в папку і зберігається в інституті до отримання студентом диплома про закінчення закладу вищої освіти.

#### **Захист результатів виробничої педагогічної (асистентської) практики магістрантами**

Захист результатів педагогічної практики проводиться у визначені Регламентом організації освітнього процесу в інституті на навчальний рік терміни, за графіком, узгодженим розпорядженням по деканату.

Захист відбувається перед комісією, чий склад затверджується розпорядженням по деканату.

Захист відбувається у формі співбесіди здобувача другого (магістерського) рівня вищої освіти з членами комісії. Кожний практикант індивідуально презентує результати педпрактики впродовж 3-5 хвилин, при цьому його завдання полягає у тому, щоб продемонструвати комісії своє **професійне зростання** (що нового дізнався, чого навчився, чи переконався у правильності вибору обраної спеціальності, чи змінилося ставлення здобувача до викладацької діяльності, що

спромігся зробити під час практики, з якими труднощами зустрівся, тощо). Під час виступу здобувач може користуватися додатковим матеріалом – робочі записи, зроблені під час практики, додаткові матеріали (комп'ютерна презентація в Power Point, постер, плакат), продемонструвати роздатковий дидактичний матеріал, виготовлений власноруч, тощо. Магістрант має аргументувати свої твердження, наводити приклади з власного педагогічного досвіду.

Після виступів здобувачів керівник практики знайомить їх з типовими помилками, наголошує ті аспекти, на які варто звернути увагу, щоб запобігти помилок під час професійно-педагогічної діяльності. Комісія (у відсутності здобувачів) радиться, визначаючи оцінки, потім практиканти запрошуються і оголошуються оцінки за аспектами, за допомогою коефіцієнтів виводиться загальна оцінка, яка одразу виставляється у відомостях та в залікових книжках.

Здобувач, який не виконав програму педагогічної (асистентської) практики з поважних причин, має право на повторне її проходження.

Здобувачу, який не здав звітну документацію про проходження педагогічної (асистентської) практики, не виконав програму практики без поважних причин, або отримав на захисті незадовільну оцінку, може бути надано право:

- перездачі практики;
- проходження практики повторно.

Здобувач, який отримав негативну оцінку під час захисту практики перед комісією, відрховується із закладу вищої освіти.

#### 4.1. Критерії оцінювання результатів практики

Головним **критерієм** ефективності педагогічної (асистентської) практики виступає **професійний розвиток особистості майбутнього магістра-викладача**, показниками чого слід вважати комплекс компетентностей, які має опанувати здобувач вищої освіти під час практики: спеціалізовано-професійних, загально-професійних, інструментальних, загальнонаукових, соціально-особистісних та психолого-педагогічних умінь (конструктивних, комунікативних, організаційних, дослідницьких). Рівень сформованості означених вище компетентностей виявляється в:

- 1) якості ведення щоденника педагогічних спостережень;
- 2) якості виконання планів-конспектів занять з основної іноземної мови, української мови та літератури або російської мови, циклу педагогічних та літературознавчих дисциплін;
- 3) якості виконання індивідуального дослідницького завдання з педагогічного менеджменту;
- 4) якості підготовки звіту за підсумками педагогічної (асистентської) практики;

5) якості захисту студентом результатів педагогічної (асистентської) практики.

#### **4.1.1. Методика викладання української мови та літературознавчих дисциплін**

**100 балів (оцінка «відмінно») – А** – ставиться, якщо здобувач:

- виявляє творчий підхід до планування занять; самостійність та креативність у визначенні мети, структури заняття; вдало обирає або створює дидактичний матеріал, використовує ТЗН, новітні технології; здійснює на занятті індивідуальний та особистісно зорієнтований підхід до здобувачів вищої освіти.
- під час захисту педпрактики виявляє міцні теоретичні знання із суміжних дисциплін, обізнаність з передовим педагогічним досвідом, щире зацікавлення у майбутній професійній діяльності.

**95 балів (оцінка «відмінно») – А** – ставиться, якщо здобувач:

- уміло планує свою діяльність, методично правильно визначає мету, завдання, тип занять; правильно і доречно застосовує ТЗН, новітні методи і прийоми; уміє активізувати навчання студентів, але не виявляє творчої ініціативи у проведенні занять, частіше використовуючи методичні здобутки інших (розробки занять, дидактичний матеріал тощо);
- захист педпрактики впевнений, з глибоким аналізом власної діяльності.

**90 балів (оцінка «відмінно») – А** – ставиться, якщо здобувач:

- уміє планувати свою роботу, правильно визначає тип, мету заняття; доцільно структурує заняття, використовує розвивальні методи і прийоми навчання з урахуванням індивідуального підходу до здобувачів вищої освіти. Але конспекти занять свідчать про деякі недоліки в роботі (не розраховано часові межі заняття, відсутність наочності при її потребі, незначні відхилення від завдань заняття тощо).
- захист практики проходить на належному рівні; здобувач усвідомлює свої помилки.

**85 балів (оцінка «добре») – В** – ставиться, якщо здобувач:

- демонструє стійкі вміння й навички у плануванні і здійсненні власної педагогічної діяльності. Правильно визначає тип, мету, завдання заняття, доцільно структурує його; використовує розвивальні методи, прийоми, засоби навчання; здійснює індивідуальний підхід до студентів. При цьому практикант мало ініціативний, рідко виявляє творчий підхід до проведення занять; у документації трапляються незначні помилки як методичного, так і механічного плану.

– на захисті виявляє загальну методичну обізнаність, уміє аналізувати й оцінювати власну діяльність.

**80 балів (оцінка «добре») – С** – ставиться, якщо здобувач:

– виявляє міцні методичні уміння і навички в організації власної діяльності: правильно визначає тип, мету, структуру заняття; доцільно застосовує ілюстративний і дидактичний матеріал; уміє активізувати й зацікавити здобувачів вищої освіти. Але у документації є помилки, що свідчать про недостатній рівень професійної компетенції (поверхове знання сучасних методичних досягнень, безініціативність, відсутність креативного підходу до проведення заняття в цілому або окремих його фрагментів; недоліки в оформленні документів тощо).

– захист практики аргументований, впевнений. Здобувач усвідомлює власні помилки й їхні причини.

**75 балів (оцінка «добре») – С** – ставиться, якщо здобувач:

– демонструє міцні методичні й загально професійні уміння та навички: правильно визначає тип, мету, структуру заняття; доцільно застосовує ТЗН і додатковий матеріал, прагне активізувати навчальну діяльність студентів. Але у документації наявні помилки мовного, технічного і (чи) методичного характеру, як-от: поверховий звіт, самоаналіз проведених занять, невідповідність окремих методів віковим особливостям студентів, відсутність індивідуальної роботи зі студентами, мовні огріхи тощо.

– під час захисту педпрактики здобувач виявляє уміння аналізувати, аргументувати свою діяльність.

**70 балів (оцінка «задовільно») – D** – ставиться, якщо здобувач:

– виявляє достатній рівень методичної обізнаності: правильно визначає тип, мету заняття, але допускає деякі помилки у структурі заняття (зміщені, не виправдано скорочення або розтягнені етапи заняття). Використовує переважно традиційні методи і прийоми; додатковий дидактичний матеріал розвивального характеру залучається рідко. Практикант не виявляє ініціативи і творчого підходу до своєї роботи. ТЗН, наочність не використовується або використовується рідко.

– під час захисту потребує допомоги в аналізі власної діяльності.

**65 балів (оцінка «задовільно») – D** – ставиться, якщо здобувач:

– обізнаний з основними методичними вимогами до заняття у вищій школі. Самостійно визначає тип, мету і завдання заняття; дотримується вимог щодо структури заняття. Але застосовує переважно репродуктивні методи і прийоми. Не

простежується креативність викладача у доборі засобів і форм навчання. Відсутній індивідуальний підхід до здобувачів вищої освіти. Трапляються суттєві помилки методичного характеру (не повністю висвітлена тема заняття, не реалізовані зазначені цілі заняття, завдання одноманітні за змістом і формою).

– захист практики невпевнений; здобувач не в змозі самостійно глибоко аналізувати аудиторну і спостережувальну діяльність.

**60 балів (оцінка «задовільно») – Е** – ставиться, якщо здобувач:

– в основному орієнтується у методиці викладання літературознавчих дисциплін у вищій школі, але потребує допомоги у правильному і повному визначенні мети заняття, його типу, цілей. Структурні етапи заняття потребують удосконалення (розширення, модернізації, узагальнення); на практичних заняттях переважає колективна робота. Не виявляє творчої ініціативи у підвищенні ефективності заняття.

– документація здається невчасно або містить технічні чи методичні помилки. На захисті здобувач виявляє пасивність, невміння глибоко аналізувати власну діяльність.

**55 балів (оцінка «незадовільно») – FX** – ставиться, якщо здобувач:

– потребує суттєвої допомоги у визначенні типу, мети заняття, слабо орієнтується у структурі заняття певного типу, допускає грубі методичні помилки (не розрізняє етапи заняття, недоцільно обирає методи і прийоми, етапи заняття зміщені та ін.);

– не усвідомлює особливостей сучасних технологій мовного й літературного навчання, виявляє інертність, відсутність дослідницьких умінь і навичок;

– документація здається невчасно або містить технічні чи методичні помилки. На захисті здобувач виявляє пасивність, невміння глибоко аналізувати власну діяльність.

**35 – 55 бали (оцінка «незадовільно») – FX** – ставиться, якщо здобувач:

– не може самостійно визначити тип, мету заняття, методичні вимоги до занять у вищій школі; структура і зміст заняття не відповідають його темі й меті; здобувач не знає ані традиційних, ані сучасних методів навчання і не бачить їхнього місця в досягненні мети заняття;

– документація здається невчасно й не в повному обсязі; на захисті педпрактики здобувач не виявляє методичні уміння і навички, не здатний аналізувати свою і чужу педагогічну діяльність.

**1 – 34 бали (оцінка «неприйнятно») – F** – ставиться, якщо здобувач:

- не відвідував інститут (коледж, училище, технікум, університет) під час педагогічної (асистентської) практики;
  - не одержав характеристику від вищого навчального закладу;
- не подав звіт про виконану практичну роботу і не з'явився на конференцію-захист практичних матеріалів.

#### 4.1.2. Педагогіка та методика навчання іноземних мов

Студент одержує оцінку **відмінно (100)**, якщо:

- 1) розгорнутий план-конспект заняття з іноземної мови спланований грамотно в методичному та мовному аспектах, намічені реальні задачі, конкретні етапи та методичні прийоми для вирішення поставлених задач на кожному з них з урахуванням місця даного заняття в серії занять за темою. При цьому студент: продемонстрував чіткість та методичну коректність поставлених задач; дотримався взаємозв'язку освітніх, розвивальних та виховних задач з практичними задачами заняття; методично коректно побудував процес вирішення кожної практичної задачі; методично грамотно побудував структуру заняття з урахуванням специфіки складових; заняття характеризується високим ступенем технологічності: студент правильно використав методичні прийоми, які відповідали умовам навчання та поставленим задачам, застосував сучасні технології; чітко сформулював завдання щодо виконання мовленнєвих дій; встановив та підтримав засобами іноземної мови різноманітні мовленнєві контакти; доцільно використав види, форми, методи та прийоми контролю; методично виправданим є співвідношення дидактичного мовлення магістра-практиканта іноземною та рідною мовами; не зробив власних помилок та помічав помилки студентів і володів мовленнєвими засобами їх виправлення, дотримався нормативності та автентичності мовлення; правильно оформив розгорнутий план-конспект, дотримуючись запропонованої форми, забезпечив план-конспект заняття додатковим дидактичним матеріалом та наочністю, що використовував;
- 2) звіт про виконання індивідуального завдання повністю відповідає вимогам: містить всі структурні елементи, визначені кафедрою, характеризується повнотою їх розкриття, аргументованістю (спирається на відповідну джерельну базу, державні нормативні документи, результати власних досліджень, власних спостережень тощо), оперуванням психолого-педагогічною термінологією (застосування відповідної термінології при написанні індивідуального завдання) та самостійністю (особисте бачення проблеми, відсутність плагіату);
- 3) підготовлений студентом звіт відповідає висунутим до нього вимогам: містить всі визначені кафедрою аспекти, відзначається повнотою їх змістового

розкриття, інформаційною насиченістю, емоційною забарвленістю; логічністю викладу матеріалу; безпомилковістю;

4) під час захисту результатів педагогічної практики відповідь студента характеризується: високим рівнем володіння педагогічною термінологією, правильним її використанням, ясністю і логічністю викладу матеріалу, безпомилковістю, студент демонструє високий рівень мовленнєвої культури, вміє правильно оформити свою думку та відстояти її у полеміці з комісією, наводить вагомі аргументи на користь своєї позиції;

Студент одержує оцінку **відмінно (95)**, якщо:

1) розгорнутий план-конспект заняття з іноземної мови спланований грамотно в методичному та мовному аспектах, намічені реальні задачі, конкретні етапи та методичні прийоми для вирішення поставлених задач на кожному з них з урахуванням місця даного заняття в серії занять за темою. При цьому студент: продемонстрував чіткість та методичну коректність поставлених задач; дотримався взаємозв'язку освітніх, розвивальних та виховних задач з практичними задачами заняття; методично коректно побудував процес вирішення кожної практичної задачі; методично грамотно побудував структуру заняття з урахуванням специфіки його складових; доцільно використав види, форми, методи та прийоми контролю; заняття характеризується високим ступенем технологічності: студент правильно використав методичні прийоми, які відповідали умовам навчання та поставленим задачам, застосував сучасні технології; чітко сформулював завдання щодо виконання мовленнєвих дій; встановив та підтримав засобами іноземної мови різноманітні мовленнєві контакти; методично виправданим є співвідношення дидактичного мовлення магістра-практиканта іноземною та рідною мовами; не зробив власних помилок та помічав помилки студентів і володів мовленнєвими засобами їх виправлення, дотримався нормативності та автентичності мовлення; правильно оформив розгорнутий план-конспект, дотримуючись запропонованої форми, забезпечив план-конспект уроку додатковим дидактичним матеріалом та наочністю, що використовував, але припустився незначних помилок в оформленні плану-конспекту (неналежно оформив частину додатків, припустився друкарських помилок);

2) звіт про виконання індивідуального завдання повністю відповідає вимогам: містить всі структурні елементи, визначені кафедрою, характеризується повнотою їх розкриття, аргументованістю (спирається на відповідну джерельну базу, державні нормативні документи, результати власних досліджень, власних спостережень тощо), оперуванням психолого-педагогічною термінологією

(застосування відповідної термінології при написанні індивідуального завдання) та самостійністю (особисте бачення проблеми, відсутність плагіату);

3) підготовлений студентом звіт відповідає висунутим до нього вимогам: містить всі визначені кафедрою аспекти, відзначається повнотою їх змістового розкриття, інформаційною насиченістю, емоційною забарвленістю; логічністю викладу матеріалу; безпомилковістю;

4) під час захисту результатів педагогічної практики відповідь студента характеризується: високим рівнем володіння педагогічною термінологією, правильним її використанням, ясністю і логічністю викладу матеріалу, безпомилковістю, студент демонструє високий рівень мовленнєвої культури, вміє правильно оформити свою думку та відстояти її у полеміці з комісією, наводить вагомні аргументи на користь своєї позиції.

Студент одержує оцінку **відмінно (90)**, якщо:

1) розгорнутий план-конспект заняття з іноземної мови спланований грамотно в методичному та мовному аспектах, намічені реальні задачі, конкретні етапи та методичні прийоми для вирішення поставлених задач на кожному з них з урахуванням місця даного заняття в серії занять за темою. При цьому студент: продемонстрував чіткість та методичну коректність поставлених задач; дотримався взаємозв'язку освітніх, розвивальних та виховних задач з практичними задачами заняття; методично коректно побудував процес вирішення кожної практичної задачі; методично грамотно побудував структуру заняття з урахуванням специфіки його складових; доцільно використав види, форми, методи та прийоми контролю; заняття характеризується високим ступенем технологічності: студент правильно використав методичні прийоми, які відповідали умовам навчання та поставленим задачам, застосував сучасні технології; чітко сформулював завдання щодо виконання мовленнєвих дій; встановив та підтримав засобами іноземної мови різноманітні мовленнєві контакти; методично виправданим є співвідношення дидактичного мовлення магістра-практиканта іноземною та рідною мовами; не зробив власних помилок та помічав помилки студентів і володів мовленнєвими засобами їх виправлення, дотримався нормативності та автентичності мовлення; правильно оформив розгорнутий план-конспект, дотримуючись запропонованої форми, забезпечив план-конспект заняття додатковим дидактичним матеріалом та наочністю, що використовував, але припустився незначних помилок в оформленні плану-конспекту (неналежно оформив частину додатків, припустився друкарських помилок, не продублював назви задач в основній частині);

2) звіт про виконання індивідуального завдання повністю відповідає вимогам: містить всі структурні елементи, визначені кафедрою, характеризується повнотою

їх розкриття, аргументованістю (спирається на відповідну джерельну базу, державні нормативні документи, результати власних досліджень), оперуванням психолого-педагогічною термінологією (застосування відповідної термінології при написанні індивідуального завдання) та самостійністю (особисте бачення проблеми, відсутність плагіату), може містити незначні помилки;

3) підготовлений студентом звіт відповідає висунутим до нього вимогам: містить всі визначені кафедрою аспекти, відзначається повнотою їх змістового розкриття, інформаційною насиченістю, емоційною забарвленістю; логічністю викладу матеріалу; може містити незначні технічні помилки;

4) під час захисту результатів педагогічної практики відповідь студента характеризується: високим рівнем володіння педагогічною термінологією, правильним її використанням, ясністю і логічністю викладу матеріалу, безпомилковістю, студент демонструє високий рівень мовленнєвої культури, вміє правильно оформити свою думку та відстояти її у полеміці з комісією, наводить вагомні аргументи на користь своєї позиції.

Студент одержує оцінку **добре (85)**, якщо:

1) розгорнутий план-конспект заняття з іноземної мови спланований в цілому грамотно в методичному та мовному аспектах, намічені реальні задачі, конкретні етапи та методичні прийоми для вирішення поставлених задач на кожному з них з урахуванням місця даного заняття в серії занять за темою. При цьому студент: правильно сформулював практичні, освітні, розвивальні та виховні задачі уроку, але допустив незначні неточності, які не впливають на їх змістовність і термінологічну коректність; дотримався взаємозв'язку освітніх, розвивальних та виховних задач з практичними задачами заняття; в цілому методично коректно побудував процес вирішення кожної практичної задачі; методично грамотно побудував структуру заняття з урахуванням специфіки його складових, але не передбачив психологічної розрядки та рефлексії; доцільно використав види, форми, методи та прийоми контролю; заняття характеризується достатнім ступенем технологічності: студент правильно використав методичні прийоми, які відповідали умовам навчання та поставленим задачам, застосував сучасні технології; чітко сформулював завдання щодо виконання мовленнєвих дій; встановив та підтримав засобами іноземної мови різноманітні мовленнєві контакти; методично виправданим є співвідношення дидактичного мовлення магістра-практиканта іноземною та рідною мовами; не зробив власних помилок та помічав помилки студентів і володів мовленнєвими засобами їх виправлення, дотримався нормативності та автентичності мовлення; правильно оформив розгорнутий план-конспект, дотримуючись запропонованої форми, забезпечив план-конспект заняття додатковим дидактичним матеріалом та наочністю, що

використовував, але припустився незначних помилок в оформленні плану-конспекту (неналежно оформив частину додатків, припустився друкарських помилок, не продублював назви задач в основній частині);

2) звіт про виконання індивідуального завдання відповідає вимогам: містить всі структурні елементи, визначені кафедрою, характеризується повнотою їх розкриття, аргументованістю (спирається на відповідну джерельну базу, державні нормативні документи), оперуванням психолого-педагогічною термінологією при написанні індивідуального завдання та самостійністю (особисте бачення проблеми), може містити незначні технічні помилки;

3) підготовлений студентом звіт відповідає висунутим до нього вимогам: містить всі визначені кафедрою аспекти, відзначається повнотою їх змістового розкриття, інформаційною насиченістю, емоційною забарвленістю; логічністю викладу матеріалу; може містити незначні технічні помилки;

4) під час захисту результатів педагогічної практики відповідь студента характеризується: високим рівнем володіння педагогічною термінологією, правильним її використанням, ясністю і логічністю викладу матеріалу, безпомилковістю, студент демонструє високий рівень мовленнєвої культури, вміє правильно оформити свою думку та відстояти її у полеміці з комісією, наводить вагомі аргументи на користь своєї позиції.

Студент одержує оцінку **добре (80)**, якщо:

1) розгорнутий план-конспект заняття з іноземної мови спланований в цілому грамотно в методичному та мовному аспектах, намічені реальні задачі, конкретні етапи та методичні прийоми для вирішення поставлених задач на кожному з них з урахуванням місця даного заняття в серії занять за темою. При цьому студент: правильно сформулював практичні, освітні, розвивальні та виховні задачі заняття, але допустив незначні неточності, які не впливають на їх змістовність і термінологічну коректність; дотримався взаємозв'язку освітніх, розвивальних та виховних задач з практичними задачами заняття; в цілому методично коректно побудував процес вирішення кожної практичної задачі, але подекуди не врахував етапи, які є важливими для формування мовленнєвої навички або уміння; методично грамотно побудував структуру заняття з урахуванням специфіки його складових, але не передбачив психологічної розрядки та рефлексії; доцільно використав види, форми, методи та прийоми контролю; заняття характеризується достатнім ступенем технологічності: студент в цілому правильно використав методичні прийоми, які відповідали умовам навчання та поставленим задачам, застосував сучасні технології; чітко сформулював завдання щодо виконання мовленнєвих дій; встановив та підтримав засобами іноземної мови різноманітні мовленнєві контакти; методично виправданим є співвідношення дидактичного

мовлення магістра-практиканта іноземною та рідною мовами; дотримався нормативності та автентичності мовлення, але іноді робив несуттєві мовні помилки, які сам виправив під час захисту документації; помічав більшість помилок студентів і володів мовленнєвими засобами їх виправлення; правильно оформив розгорнутий план-конспект, дотримуючись запропонованої форми, повно, але з незначними поодинокими помилками навів мовлення викладача, забезпечив план-конспект уроку додатковим дидактичним матеріалом та наочністю, що використовував, але припустився незначних помилок в оформленні плану-конспекту (неналежно оформив частину додатків, припустився друкарських помилок, не продублював назви задач в основній частині тощо);

2) звіт про виконання індивідуального завдання відповідає вимогам: містить всі структурні елементи, визначені кафедрою, характеризується аргументованістю (спирається на відповідну джерельну базу), оперуванням психолого-педагогічною термінологією при написанні індивідуального завдання та самостійністю (особисте бачення проблеми), може містити незначні технічні помилки;

3) підготовлений студентом звіт відповідає висунутим до нього вимогам: містить всі визначені кафедрою аспекти, відзначається повнотою їх змістового розкриття, інформаційною насиченістю; логічністю викладу матеріалу;

4) під час захисту результатів педагогічної практики відповідь студента характеризується: високим рівнем володіння педагогічною термінологією, правильним її використанням, ясністю і логічністю викладу матеріалу, безпомилковістю, студент демонструє високий рівень мовленнєвої культури, вміє правильно оформити свою думку та відстояти її у полеміці з комісією, наводить вагомі аргументи на користь своєї позиції.

Студент одержує оцінку **добре (75)**, якщо:

1) розгорнутий план-конспект заняття з іноземної мови спланований в цілому грамотно в методичному та мовному аспектах, намічені реальні задачі, конкретні етапи та методичні прийоми для вирішення поставлених задач на кожному з них з урахуванням місця даного заняття в серії занять за темою. При цьому студент: правильно сформулював практичні, освітні, розвивальні та виховні задачі заняття, але допустив незначні неточності, які не впливають на їх змістовність і термінологічну коректність; дотримався взаємозв'язку освітніх, розвивальних та виховних задач з практичними задачами заняття; в цілому методично коректно побудував процес вирішення кожної практичної задачі, але подекуди не врахував етапи, які є важливими для формування мовленнєвої навички або уміння; методично грамотно побудував структуру заняття з урахуванням специфіки його складових, але не передбачив психологічної розрядки та рефлексії; доцільно використав види, форми, методи та прийоми контролю; заняття характеризується

достатнім ступенем технологічності: студент в цілому правильно використав методичні прийоми, які відповідали умовам навчання та поставленим задачам, застосував сучасні технології; недостатньо чітко сформулював завдання щодо виконання мовленнєвих дій; не завжди належно встановлював та підтримував засобами іноземної мови різноманітні мовленнєві контакти студентів; методично виправданим є співвідношення дидактичного мовлення магістра-практиканта іноземною та рідною мовами; дотримався нормативності та автентичності мовлення, але припускався незначних мовних помилок; та не завжди помічав помилки студентів і виправляв їх; правильно оформив розгорнутий план-конспект, дотримуючись запропонованої форми, повно і з незначними поодинокими помилками навів мовлення викладача, забезпечив план-конспект заняття додатковим дидактичним матеріалом та наочністю, що використовував, але припустився незначних помилок в оформленні плану-конспекту (неналежно оформив частину додатків, припустився друкарських помилок, не продублював назви задач в основній частині тощо);

2) звіт про виконання індивідуального завдання відповідає вимогам: містить всі структурні елементи, визначені кафедрою, характеризується аргументованістю (спирається на відповідну джерельну базу), оперуванням психолого-педагогічною термінологією при написанні індивідуального завдання, може містити незначні технічні та лексико-граматичні помилки;

3) підготовлений студентом звіт відповідає висунутим до нього вимогам: містить всі визначені кафедрою аспекти, відзначається змістовою та інформаційною наповненістю; логічністю викладу матеріалу;

4) під час захисту результатів педагогічної практики відповідь студента характеризується: високим рівнем володіння педагогічною термінологією, правильним її використанням, ясністю і логічністю викладу матеріалу, безпомилковістю, студент демонструє високий рівень мовленнєвої культури, вміє правильно оформити свою думку та відстояти її у полеміці з комісією, наводить вагомні аргументи на користь своєї позиції.

Студент одержує оцінку **задовільно (70)**, якщо:

1) розгорнутий план-конспект заняття з іноземної мови спланований більшою частиною грамотно в методичному та мовному аспектах, намічені реальні задачі, конкретні етапи та методичні прийоми для вирішення поставлених задач на кожному з них з урахуванням місця даного заняття в серії занять за темою. При цьому студент: припустився помилок у формулюванні практичних, освітніх, розвивальних та виховних задач заняття і порушив їх взаємозв'язок; в процесі вирішення практичних задач припустився методичних помилок: несуттєво порушив логіку вирішення задачі, недостатньо забезпечив тренування студентів,

порушив послідовність вправ і співвідношення тренувальних та мовленнєвих вправ; частково порушено структуру заняття, не повністю відображено кожен його складову з урахуванням її специфіки; види, форми, методи та прийоми контролю є не завжди доцільними; заняття характеризується невисоким ступенем технологічності: студент не завжди правильно використовував методичні прийоми, які відповідали б умовам навчання та поставленим задачам; недостатньо чітко сформулював завдання щодо виконання мовленнєвих дій; не завжди належно встановлював та підтримував засобами іноземної мови різноманітні мовленнєві контакти студентів; не завжди методично виправданим є співвідношення дидактичного мовлення магістра-практиканта іноземною та рідною мовами; переважно дотримався нормативності та автентичності мовлення, але припускався мовних помилок та не завжди помічав помилки студентів і виправляв їх; в цілому правильно оформив розгорнутий план-конспект, дотримуючись запропонованої форми, неповністю забезпечив план-конспект заняття додатковим дидактичним матеріалом та наочністю, що використовував;

2) звіт про виконання індивідуального завдання відповідає вимогам: містить всі структурні елементи, визначені кафедрою, характеризується аргументованістю (спирається на відповідну джерельну базу), може містити незначні технічні та лексико-граматичні помилки;

3) підготовлений студентом звіт не в повній мірі відповідає висунутим до нього вимогам: містить всі визначені кафедрою аспекти, відзначається недостатньою змістовою та інформаційною насиченістю;

4) під час захисту результатів педагогічної практики відповідь студента характеризується: невисоким рівнем володіння педагогічною термінологією, правильним її використанням, ясністю і логічністю викладу матеріалу, безпомилковістю, студент демонструє високий рівень мовленнєвої культури, вміє правильно оформити свою думку та відстояти її у полеміці з комісією, наводить вагомні аргументи на користь своєї позиції.

Студент одержує оцінку **задовільно (65)**, якщо:

1) розгорнутий план-конспект заняття з іноземної мови спланований не зовсім грамотно в методичному та мовному аспектах, намічені реальні задачі, конкретні етапи та методичні прийоми для вирішення поставлених задач на кожному з них з урахуванням місця даного заняття в серії занять за темою. При цьому студент: припустився помилок у формулюванні практичних, освітніх, розвивальних та виховних задач заняття і порушив їх взаємозв'язок; в процесі вирішення практичних задач припустився методичних помилок: порушив логіку вирішення задачі, недостатньо забезпечив тренування студентів, порушив послідовність вправ і співвідношення тренувальних та мовленнєвих вправ; частково порушено

структуру заняття, не повністю відображено кожен його складову з урахуванням її специфіки; види, форми, методи та прийоми контролю є не завжди доцільними; заняття характеризується невисоким ступенем технологічності: студент часто неправильно використовував методичні прийоми, які відповідали б умовам навчання та поставленим задачам; нечітко формулював завдання щодо виконання мовленнєвих дій; встановлення та підтримка різноманітних мовленнєвих контактів студентів засобами іноземної мови переважно відсутні; не завжди методично виправданим є співвідношення дидактичного мовлення магістра-практиканта іноземною та рідною мовами; припускався мовних помилок та не завжди помічав помилки студентів і виправляв їх; допустив помилки в оформленні розгорнутого плану-конспекту, в розподілі часу на етапи заняття, частково забезпечив план-конспект заняття додатковим дидактичним матеріалом та наочністю, що використовував;

2) звіт про виконання індивідуального завдання частково відповідає вимогам кафедри, проте містить всі структурні елементи, характеризується недостатньою аргументованістю, містить технічні та лексико-граматичні помилки;

3) підготовлений студентом звіт не в повній мірі відповідає висунутим до нього вимогам, проте містить всі визначені кафедрою аспекти, відзначається недостатньою змістовою насиченістю;

4) під час захисту результатів педагогічної практики відповідь студента характеризується: невисоким рівнем володіння педагогічною термінологією, правильним її використанням, ясністю і логічністю викладу матеріалу, безпомилковістю, студент демонструє високий рівень мовленнєвої культури, вміє правильно оформити свою думку та відстояти її у полеміці з комісією, наводить вагомі аргументи на користь своєї позиції.

Студент одержує оцінку **задовільно (60)**, якщо:

1) розгорнутий план-конспект заняття з іноземної мови спланований не зовсім грамотно в методичному та мовному аспектах, намічено реальні задачі, конкретні етапи та методичні прийоми для вирішення поставлених задач на кожному з них з урахуванням місця даного заняття в серії занять за темою. При цьому студент: припустився помилок у формулюванні практичних, освітніх, розвивальних та виховних задач заняття і порушив їх взаємозв'язок; в процесі вирішення практичних задач припустився методичних помилок: порушив логіку вирішення задачі, недостатньо забезпечив тренування студентів, порушив послідовність вправ і співвідношення тренувальних та мовленнєвих вправ; частково порушено структуру заняття; заняття характеризується невисоким ступенем технологічності: студент часто неправильно використовував методичні прийоми, які відповідали б умовам навчання та поставленим задачам; нечітко формулював завдання щодо

виконання мовленнєвих дій; встановлення та підтримка різноманітних мовленнєвих контактів студентів засобами іноземної мови переважно відсутні; не завжди методично виправданим є співвідношення дидактичного мовлення магістра-практиканта іноземною та рідною мовами; припускався мовних помилок та не завжди помічав помилки студентів і виправляв їх; допустив помилки в оформленні розгорнутого плану-конспекту, в розподілі часу на етапи заняття, не використовував додатковий дидактичний матеріал та наочність (або частково використовував, але не додав до плану-конспекту);

2) звіт про виконання індивідуального завдання частково відповідає вимогам кафедри, проте містить всі структурні елементи, які висвітлені недостатньо аргументовано, містить значні технічні та лексико-граматичні помилки;

3) підготовлений студентом звіт не в повній мірі відповідає висунутим до нього вимогам, не містить всі визначені кафедрою аспекти, відзначається недостатньою змістовою насиченістю;

4) під час захисту результатів педагогічної практики відповідь студента характеризується: невисоким рівнем володіння педагогічною термінологією, правильним її використанням, студент демонструє невисокий рівень мовленнєвої культури, вміє правильно оформити свою думку та відстояти її у полеміці з комісією, наводить вагомні аргументи на користь своєї позиції.

Студент одержує оцінку **незадовільно (55)**, якщо:

1) студент не самостійно спланував (запозичив) заняття або спланував заняття, яке не відповідає вимогам: припустився значних і численних методичних та мовних помилок; невірно сформулював задачі; виділив етапи заняття та визначив методичні прийоми, що не відповідають задачам заняття; не враховував місце даного заняття в серії занять за темою, рівень мовленнєвої підготовки студентів; на занятті не реалізовано комунікативний підхід, виховний, освітній та розвивальний потенціал;

2) звіт про виконання індивідуального завдання частково відповідає вимогам кафедри, відсутні певні структурні елементи, містить значні технічні та лексико-граматичні помилки;

3) підготовлений студентом звіт частково відповідає висунутим до нього вимогам, не містить всі визначені кафедрою аспекти, характеризується відсутністю аргументованості;

4) під час захисту результатів педагогічної практики відповідь студента характеризується: невисоким рівнем володіння педагогічною термінологією, правильним її використанням, студент демонструє невисокий рівень мовленнєвої культури, вміє правильно оформити свою думку та відстояти її у полеміці з комісією, наводить вагомні аргументи на користь своєї позиції.

Студент одержує оцінку **незадовільно (35)**, якщо:

- 1) студент надав фрагментарну документацію (плани-конспекти), що не дає уявлення про якість проведених занять та рівень сформованості методичної компетентності практиканта або таку, що не відповідає вимогам;
- 2) звіт про виконання індивідуального завдання не відповідає вимогам кафедри, відсутні окремі структурні елементи, містить численні технічні та лексико-граматичні помилки;
- 3) підготовлений студентом звіт не відповідає висунутим до нього вимогам: містить всі визначені кафедрою аспекти, не відзначається повнотою їх змістового розкриття, інформаційною насиченістю, емоційною забарвленістю; логічністю викладу матеріалу;
- 4) під час захисту результатів педагогічної практики відповідь студента характеризується: невисоким рівнем володіння педагогічною термінологією, неправильним її використанням, студент демонструє невисокий рівень мовленнєвої культури, не вміє правильно оформити свою думку та відстояти її у полеміці з комісією, не наводить вагомні аргументи на користь своєї позиції.

#### 4.1.3. Методика викладання психології

**100 – 96 балів (оцінка «відмінно») – А** – ставиться, якщо здобувач:

- виконує всі завдання психологічної практики на високому науковому та методичному рівні, в повному обсязі надає звітну документацію;
- вміє грамотно та коректно оформити звітну документацію; виконує весь обсяг завдань на високому рівні та презентує самостійно виконані додаткові завдання.

**95 – 90 балів (оцінка «відмінно») – А** – ставиться, якщо здобувач:

- виконує всі завдання психологічної практики на високому науковому та методичному рівні; в повному обсязі надає звітну документацію;
- дотримується усіх вимог при оформленні документації.

**89 – 82 балів (оцінка «добре») – В** – ставиться, якщо здобувач:

- виконує завдання психологічної практики на відповідному науковому та методичному рівні; у повному обсязі надає звітну документацію;
- володіє необхідними вміннями та навичками при виконанні практичних завдань психолога, є деякі незначні помилки при виконанні практичних завдань або при оформленні документації.

**81 – 75 балів (оцінка «добре») – С** – ставиться, якщо здобувач:

- виконує завдання психологічної практики на відповідному науковому та методичному рівні; у повному обсязі надає звітну документацію;

- добре виконує роботу, але припускається декількох неprincipових помилок при виконанні практичних завдань або при оформленні документації.

**74 – 67 балів (оцінка «задовільно») – D** – ставиться, якщо здобувач:

- виконує завдання психологічної практики на достатньому науковому та методичному рівні; у повному обсязі надає звітну документацію;
- може іноді самостійно сформулювати висновки та оформити документацію на середньому рівні, але не завжди здатний провести аналіз і узагальнення результатів; завдання виконані неохайно, з порушенням вимог кафедри;
- припускається двох суттєвих в роботі або в оформленні звітної документації.

**66 – 60 балів (оцінка «задовільно») – E** – ставиться, якщо здобувач:

- виконує завдання психологічної практики на невисокому науковому та методичному рівні; надає звітну документацію невчасно;
- самостійно виконує завдання практики на достатньому рівні, але із значною кількістю помилок; володіє базовими навичками, може самостійно, а інколи з допомогою методиста сформулювати висновки; декілька завдань практики невиконані зовсім.

**59 – 35 балів (оцінка «незадовільно») – FX** – ставиться, якщо здобувач:

- не виконав завдання психологічної практики; не може самостійно виконувати завдання практики, при цьому виявляє низьку культуру оформлення знань, припускає принципові помилки в доказах, трактовці понять та категорій, не володіє основними уміньми та навичками при виконанні практичних завдань; взагалі не виконує більшу частину завдань з психологічної практики.

**34 – 0 балів (оцінка «незадовільно») – F** – ставиться, якщо здобувач:

Звітна документація відсутня.

## 5. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ МАГІСТРАНТИ

Контроль за проведенням педагогічної (асистентської) практики має на меті виявлення та усунення недоліків і надання допомоги студентам щодо виконання програми практики.

Контроль здійснюється:

- керівником практики по спеціальних кафедрах інституту;
- завідувачами кафедр інституту;
- представниками відповідних деканатів.

Загальна оцінка з практики визначається сумою балів, отриманих за виконання всіх аспектів асистентської практики зі спеціальності 014.01 Середня освіта (Українська мова та література) освітньо-професійної програми «Сучасні когнітивні студії (українська мова і література, англійська мова і література/психологія): лінгвістика, літературознавство, психологія».

Для додаткової спеціальності «психологія»:

Індивідуальне дослідницьке завдання з педагогічного менеджменту	Українська мова	Українська література	Психологія	Загалом
25	25	25	25	100

Для додаткової спеціальності «англійська мова»:

Індивідуальне дослідницьке завдання з педагогічного менеджменту	Українська мова	Українська література	Англійська мова	Літературознавчі дисципліни	Загалом
20	20	20	20	20	100

Остаточне оцінювання результатів педагогічної (асистентської) практики:

### Шкала оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів вищої освіти:

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	Пояснення
	екзамен	залік		
90-100	відмінно	зараховано	A	відмінне виконання лише з незначною (мінімальною 1-2) кількістю помилок
82-89	добре		B	вище середнього рівня з кількома помилками
75-81			C	вище середнього рівня з кількома помилками
67-74			D	непогано, але зі значною кількістю недоліків
60-66	задовільно		E	виконання задовольняє мінімальним критеріям
35-59	незадовільно	незараховано	FX	з можливістю повторного складання
1-34	но		F	з обов'язковим повторним курсом

## 6. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

### 6.1. Методика викладання української мови та літератури

#### Основна

1. Горошкіна О. М. Крок до викладацької майстерності: Педагогічна практика в магістратурі. Методичні рекомендації / О. М. Горошкіна, А. В. Нікітіна, Л. О. Попова / Луганськ : Знання, 2006. – 28 с.
2. Педагогічна практика в системі професійної підготовки вчителя української мови та літератури / За ред. Г. І. Дідук. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2007. – 144 с.
3. Семенов О. М. Професійна підготовка майбутніх учителів української мови і літератури / О. М. Семенов : монографія. – Суми : ВВП «Мрія-1» ТОВ, 2005. – 404 с.
4. Семенов О. М. Фахова практика вчителя-словесника : [навч. посіб.] / О. М. Семенов, Л. О. Базиль, Т. І. Дятленко. – Луганськ : Вид-во «Ноулідж», 2011. – 496 с.

#### Додаткова

1. Горошкіна О. М. Педагогічна практика студентів (Українська мова). Методичні рекомендації / О. М. Горошкіна, А. В. Нікітіна, Л. О. Попова. – Луганськ, 2003. – 32 с.
2. Дороз В. Ф. Методика викладання української мови у вищій школі: навч. посібник / В. Ф. Дороз. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 176 с.
3. Коротєєва-Камінська В. О. Викладання української мови та українознавства у вищих навчальних закладах (історичний аспект): навчальний посібник / В. О. Коротєєва-Камінська. – К. : «Професіонал», 2006. – 304 с.
4. Куцевол О. М. Методика викладання української літератури (креативно-інноваційна стратегія) : навчальний посібник / О. М. Куцевол. – К. : Освіта України, 2009. – 464 с.
5. Маленицька О. А. Методика викладання української мови в середній і вищій школі: тестові завдання: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / О. А. Маленицька. – Луцьк : Вежа-Друк, 2014. – 280 с.
6. Методика викладання української літератури: навчально-методичний посібник для студентів спеціальності «Українська мова та література» / Укл. О. А. Слижук. – Запоріжжя : ЗДУ, 2005. – 97 с.

7. Наукові основи методики літератури: навчально-методичний посібник / За ред. Волошиної Н. Й. – К. : Ленвіт, 2002. – 344 с.
8. Пархета Л. П. Методика викладання української літератури у ВНЗ : навчально-методичний посібник / Л. П. Пархета. – Умань : ФОР Жовтий О. О., 2015. – 199 с.
9. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.: метод. посібн. / За ред. О. І. Пометун. – К. : Видавництво А.С.К., 2004. – 192 с.
10. Потапенко О. І. Методика навчання української мови в ДВНЗ та середніх освітніх закладах. Кредитно-модульний курс : навч.-метод. посібник / О. І. Потапенко. – К. : Міленіум, 2006. – 332 с.

### Інформаційні ресурси

1. <http://www.mova.info/>
2. [http://www.glazova.org.ua/index.php?option=com\\_content&view=article&id=59&Itemid=72](http://www.glazova.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=59&Itemid=72)
3. Олександр Пономарів. Культура слова <http://ponomariv-kultura-slova.wikidot.com/>
4. Блог проф. Пономарева <http://www.bbc.co.uk/blogs/ukrainian/ponomariv/>
5. Уроки державної мови <http://mova.kreschatic.kiev.ua/>
6. Журнал «Відкритий урок» [http://osvita.ua/publishing/open\\_lesson/3684/](http://osvita.ua/publishing/open_lesson/3684/)
7. [http://osvita-mk.org.ua/publ/gotuemo\\_navchalni\\_plani\\_na\\_2012\\_2013\\_n\\_r/1-1-0-232](http://osvita-mk.org.ua/publ/gotuemo_navchalni_plani_na_2012_2013_n_r/1-1-0-232).
8. <http://abetka.ukrlife.org/chytanka.html> «Весела абетка» — інтернетова читанка.
9. Ірина Задніпрянець. Методика традиційного уроку. Самоаналіз уроку// <http://www.fiz-metodika.kiev.ua/phy-metodika/typ-trad-urok.doc>
10. Самоаналіз уроку як засіб підвищення рівня професійної компетентності вчителя// [http://mmo.at.ua/\\_ld/0/65\\_qd0.doc](http://mmo.at.ua/_ld/0/65_qd0.doc)

## 6.2. Педагогіка та методика викладання іноземних мов

### Основна

1. Бех І. Д. Виховання особистості: У 2-х кн. Кн. 1: Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади / І. Д. Бех. – К. : Либідь, 2003. – 280 с.
2. Гальскова Н. Д. Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика : учеб. пособие для студ. лингв. ун-тов и фак. ин. яз. высш. пед. учеб. заведений / Н. Д. Гальскова, Н. И. Гез. – М. : Академия, 2009. – 336 с.

3. Глазиріна В. М. Педагогіка сучасної школи : навч. посіб [для студ. пед. ВНЗ] / В. М. Глазиріна. – Донецьк : Норд-Прес, 2006. – 193 с.
4. Гузій Н. В. Педагогічний професіоналізм: історико-методологічні та теоретичні аспекти: монографія / Н. В. Гузій. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. – 243 с.
5. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. / І. М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
6. Кузьмінський А. І. Педагогіка: підруч. / А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – К. : Знання, 2007. – 447 с.
7. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник / А. І. Кузьмінський. – Київ, 2005. – 485 с.
8. Методика викладання іноземних мов: підручник. / Під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2002. – 328 с.
9. Павлова Л. Г. Спор, дискусія, полеміка / Л. Г. Павлова. – М.: Просвещение, 1991. – 275 с.
10. Тарнопольський О. Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти : навчальний посібник / О. Б. Тарнопольський. – К. : ІНКОС, 2006. – 248 с.
11. Фіцула М. М. Педагогіка / М. М. Фіцула. – К.: Академія, 2005. – 385 с.
12. Ягупов В. Педагогіка: Навч. посібн. / В. Ягупов. – К., 2002. – 560 с.

### **Додаткова**

1. Галагузов В. М. Основи педагогіки та психології вищої школи в Україні / В. М. Галагузов, М. Б. Євтух. – К. : Освіта, 1995. – 241 с.
2. Добронравова І. С. Філософія та методологія науки: підручник / І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко. – К. : Київський університет, 2008. – 223 с.
3. Педагогічна майстерність : підруч. / за ред. І. А. Зязюна. – К. : Вища шк., 1997. – 212 с.
4. Подоляк Л. Г. Психологія вищої школи : навч. посіб. для магістрантів і аспірантів / Л. Г. Подоляк, В. Г. Юрченко. – К. : Дивосвіт, 2006. – 236 с.
5. Щуркова Н. Е. Классное руководство: теория, методика, технология / Н. Е. Щуркова. – М. : Педагогическое общество России, 2000. – 256 с.

### **Інформаційні ресурси**

1. Загальні відомості про вищу освіту в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www.mon.gov.ua/education/higher/higher](http://www.mon.gov.ua/education/higher/higher)
2. Методи навчання та їх класифікація // Сайт «Osvita.Ua» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/school/theory/780/>

3. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://moskalik.at.ua/kurs\\_lekziy/mmmvvv.doc](http://moskalik.at.ua/kurs_lekziy/mmmvvv.doc)
4. Нормативно-правова база наукової діяльності у вищих навчальних закладах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/index.php/ua/diyalnist/nauka/naukova-diyalnistu-vishchikh-navchalnikh-zakladakh/4688>
5. Теорія та методика навчання фундаментальних дисциплін у вищій школі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1488/1/Особливості,%20проблеми%20та%20шляхи%20активізації%20самостійної%20роботи%20студентів.pdf>

### **6.3. Методика викладання літературознавчих дисциплін**

#### **Основна**

1. Артемчук Т. І. Методика організації науково-дослідної роботи. Київ, 2000. 270 с.
2. Базиль Л., Пустовіт В. Літературознавчі дослідження студентів-філологів: теорія і методика: навч. посібн. для студ. гуманітарн. спец-й. Луганськ, 2012. 244 с.
3. Бакум З. П. Педагогічна практика студентів-філологів у школі : навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 02.19.00. Кривий Ріг, 2002. 92 с.
4. Вітвицька С. С. Практикум з педагогіки вищої школи: навч. посіб. Київ, 2005. 398 с.
5. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: навч. посіб. Київ, 2003. 320 с.
6. Волошина Н. Й. Наукові основи методики літератури: посібник / за ред. Н. Й. Волошиної. Київ, 2002. 344 с.
7. Горошкіна О. М. Крок до викладацької майстерності: Педагогічна практика в магістратурі. Методичні рекомендації. Луганськ, 2006. 28 с.
8. Козлова Г. М. Методика викладання у вищій школі: навч. посіб. Одеса, 2014. 200 с.
9. Малихін О. В. Організація самостійної навчальної діяльності студентів вищих педагогічних навчальних закладів: теоретико-методологічний аспект: монографія. Кривий Ріг, 2009. 307 с.
10. Методика викладання у вищій школі. Плани семінарських та методичні рекомендації / уклад. Мисак Н.Ф. Львів, 2015. 49 с.
11. Робоча програма навчальної дисципліни «Методика викладання літературознавчих дисциплін у вищій школі» / уклад. О.А. Хамедова. Київ, 2017.

30 с.

12. Семенов О. М. Тенденції літературознавчої підготовки у вищій школі // Українська література в загальноосвітній школі. 2004. №2. С.13-17.

### Додаткова

1. Булгакова Н. Б., Рахманов В. О. Методика викладання у вищій школі: навч. посіб. Київ, 2012. 204 с.
2. Горбачук В. Т. Основи наукових досліджень. Конспекти лекцій для студентів та магістрантів педагогічного університету. Слов'янськ. 2003. 87 с.
3. Застосування телекомунікаційних засобів у навчальному процесі (психолого-педагогічні аспекти): навчально-методичний посібник / за ред. М. Л. Смульсон. Київ, 2008. 256 с.
4. Коджаспирова Г.М., Петров К.В. Технические средства обучения и методика их использования: учеб. пособ. для студ. высш. учеб. заведений. Москва, 2007. 352 с.
5. Мистецтво бути викладачем: практ. посіб. / А. Брінклі, Б. Десанте, М. Флегм та ін.; за ред. О. І. Сидоренка. Київ, 2003. 144 с.
6. Нові технології навчання: наук.-метод. зб. / редкол.: О. П. Гребельник, Я. Я. Болюбаш, І. А. Шелест та ін. Київ, 2010. 185 с.
7. Солдатенко М. М. Теорія і практика самостійної пізнавальної діяльності: монографія. Київ. 2006. 199 с.
8. Уліщенко А. Розвиток креативних якостей педагога в системі підвищення кваліфікації. *Освіта і управління*. 2009. № 1. С. 126-130.
9. Чернилевский Д. В. Дидактические технологии в высшей школе: учебн. пособие для вузов. Москва, 2002. 437с.
10. Штейнбук Ф. М. Методика викладання зарубіжної літератури у школі: навчальний посібник. Київ, 2007. 316 с.

### Інформаційні ресурси:

Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.

Міністерство освіти і науки України. URL: <http://www.mon.gov.ua/>.

Освітній портал. URL: <http://osvita.ua/>.

Періодичні видання:

Всесвіт. URL: <http://www.vsesvit-journal.com>.

День. URL: <http://www.day.kiev.ua>.

Дивослово URL: <http://dyvoslovo.com.ua>.

Дніпро (розділ «Скарбничка вчителя») URL: <http://www.dnipro-ukr.com.ua>.

Критика. URL: <http://www.krytyka.kiev.ua>.

Літературна Україна. URL: <http://litukraina.kiev.ua/>.

Слово і час. URL: <http://slovoichas.in.ua/>.

## 6.4. Методика викладання психології

### Основна

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Проблеми / А. М. Алексюк. – К. : Либідь, 1998. – 558 с.
2. Бадмаев Б. Ц. Методика преподавания психологии / Б. Ц. Бадмаев. – М. : Владос, 1999. – 301 с.
3. Бодалев А. А. Общая психодиагностика / Бодалев А. А., Столин В. В. – М. : Просвещение, 1989. – 246 с.
4. Бондар В. І. Теорія і практика модульного навчання у вищих закладах освіти (на матеріалах дидактики) / В. І. Бондар // Освіта і управління. – 1999. – №1. – Т. 3. – С. 19-40.
5. Бурлачук Л. Ф. Словарь-справочник по психодиагностике / Бурлачук Л. Ф., Морозов С. М. – СПб.: Питер, 1999. – 528 с.
6. Вачков И. В. Методика преподавания психологии / И. В. Вачков. – М. : Ось – 89, 2008. – 208 с.
7. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: Підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури / С. С. Вітвицька. – Київ : Центр навчальної літератури, 2006. – 384 с.
8. Зимняя И. А. Педагогическая психология / И. А. Зимняя. – М. : Просвещение, 2002. – 364 с.
9. Карандашев В. Н. Методика преподавания психологии: учебное пособие] / В. Н. Карандашев – СПб. : Питер, 2005. – 250 с.
10. Ляудис В. Я. Методика преподавания психологии: [учебное пособие. 4-е изд., испр. и доп.] / В. Я. Ляудис. – М. : УМК «Психология», 2003. – 185 с.
11. Подоляк Л. Г. Психология вищої школи / Л. Г. Подоляк, В. І. Юрченко. – К. : ТОВ «Філ-студія», 2006. – 320 с.
12. Репкин В. В. О системе психолого-педагогического мониторинга в построении учебной деятельности / В. В. Репкин, Г. В. Репкина, Е. В. Заика // Вопросы психологии. – 1995. – №1. – С. 35-39.

13. Рогов Е. И. Настольная книга практического психолога в образовании / Е. И Рогов. – М. : Просвещение, 1995. – 534 с.
14. Смирнов С.Д. Педагогика и психология высшего образования: от деятельности к личности / С. Д. Смирнов. – М. : Издательский центр "Академия", 2001. – 304 с.
15. Фокин Ю. Г. Преподавание и воспитание в высшей школе: Методология, цели и содержание, творчество / Ю. Г. Фокин. – М. : Издательский центр "Академия", 2002. - 224 с.

### Додаткова література

1. Кияшко Л. О. Вплив стереотипів на характер педагогічної взаємодії / Л. О. Кияшко // Педагогіка і психологія. – 1999. – Вип. 4. – С.89-92.
2. Максименко С. Д. Загальна психологія [підручник] / С. Д. Максименко – [2-ге вид., переробл. і доп.]. – Вінниця : Нова книга, 2004. – 704 с.
3. Положення про державний вищий заклад освіти. Постанова КМ України від 05.09.1996 р. №1074 // Інформ. збірник Мін. Освіти і наук України. – К., 1997. – №1. – С. 3-22.
4. Про концептуальні засади гуманітарної освіти в Україні (вища школа). Рішення колегії МОН України від 27.12.1995 р. №13/4-811 // Законодавчі та нормативні акти про освіту. – Т.1. – С.146-157.

## ДОДАТКИ

### Додаток А

Міністерство освіти і науки України  
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»  
Горлівський інститут іноземних мов

### 6 ЗВІТ з асистентської практики

здобувача \_\_\_\_\_  
групи \_\_\_\_\_ факультету \_\_\_\_\_  
спеціальності \_\_\_\_\_

#### Орієнтовна схема звіту

1. Кількісні результати педагогічної практики
    - 1.1. Кількість відвіданих і проведених занять (назва дисципліни, група, дата), із них залікових (з обов'язковим підписом викладача-методиста)
  2. Початковий та основний етап практики.
    - 2.1. Загальна інформація про заклад освіти.
    - 2.2. Опис документації викладача закладу вищої освіти.
    - 2.3. Ознайомлення з тематичним планом з дисципліни.
    - 2.4. Виконання обов'язків викладача, куратора, тощо.
    - 2.5. Яка навчально-методична, наукова та організаційна робота була виконана на кафедрах закладу вищої освіти.
    - 2.6. Форми і методи, які практикант використовував при організації освітньої діяльності із студентами.
    - 2.7. Які методи педагогічні діагностики та самодіагностики використовувались в роботі зі студентським колективом (упродовж періоду практики).
    - 2.8. Труднощі, з якими зіткнувся студент під час практики.
    - 2.9. Завершіть речення:  
Під час практики дізнались про \_\_\_\_\_.  
Навчились \_\_\_\_\_.
  3. Підсумковий етап практики
    - 3.1. Самооцінка власної діяльності.
    - 3.3. Набуті професійні фахові компетентності.
    - 3.2. Пропозиції щодо організації та проведення асистентської практики магістрів.
- «\_\_» \_\_\_\_\_ 20\_\_ р. Підпис

#### До звіту додається:

1. Методичні розробки планів-конспектів занять з фаху (методична розробка залікового заняття обов'язково візується викладачем (підпис на титульному аркуші).
2. Звіт про виконання індивідуального дослідницького завдання, оформлений згідно вимог кафедри.

## Додаток Б. Зразок оформлення заняття з іноземних мов

Міністерство освіти і науки України  
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»  
Горлівський інститут іноземних мов

7

8

9

## 10 План-конспект практичного заняття

з курсу (дисципліни) \_\_\_\_\_  
на тему: \_\_\_\_\_,  
проведеного в групі \_\_\_\_\_  
факультету \_\_\_\_\_  
спеціальності \_\_\_\_\_

Дата: \_\_\_\_\_

Час проведення: \_\_\_\_\_

Місце проведення: \_\_\_\_\_ аудиторія

**Розробив:**

здобувач-магістр \_\_\_\_\_  
(прізвище, ім'я, по батькові практиканта,  
спеціальність, курс, група)

**Перевірив:**

викладач-методист \_\_\_\_\_  
(посада, прізвище, ім'я, по батькові викладача)



## Орієнтовна схема оформлення практичного заняття

Зміст розгорнутого плану-конспекту покликаний відображати картину покрокового виконання запланованих практичних завдань і рефлексії студентами своїх досягнень при їх вирішенні. План-конспект має містити додатки, які демонструють дидактичний матеріал заняття (систему вправ, схеми, таблиці, роздактовий матеріал, тексти для аудіювання, фрагменти підручників, тощо). Розгорнутий план-конспект має наступний вигляд:

**Практичне заняття з** \_\_\_\_\_

**Цільова аудиторія:** здобувачі ступеня вищої освіти «бакалавр» зі спеціальності \_\_\_\_\_

**Тема:** \_\_\_\_\_

**Мета та завдання заняття:**

Практичні: 1) \_\_\_\_\_

2) \_\_\_\_\_

Освітня: \_\_\_\_\_

Розвивальна: \_\_\_\_\_

Виховна: \_\_\_\_\_

**Засоби навчання:** \_\_\_\_\_

### ХІД ЗАНЯТТЯ

Етапи. Прийоми	Час	Зміст роботи	Примітка
<b>I. Початок заняття</b> 1. 2. 3. ...			
<b>II. Основна частина</b> <b>Завдання I. Організувати</b> <i>монологічне</i> <i>висловлювання за темою</i> ... 1. 2. 3. <b>Завдання II ...</b> <b>Завдання III...</b>			
<b>III. Заклучна частина</b> 1. ... 2. ... 3. ...			

Етапи вирішення практичних завдань рекомендується розробляти згідно з моделями типових навчальних задач.

Графа «**Зміст роботи**» відображає всі мовленнєві дії викладача при ознайомленні з новим матеріалом, організації тренування і мовленнєвої практики студентів, а також в ході оцінювання мовлення студентів.

У графі «**Примітки**» студент-практикант пояснює свої дії, наприклад: використовується демонстраційна дошка та ... матеріали до неї; пропонується серія малюнків (тематичних, ситуативних, предметних); пропонується текст для аудіювання (студент вказує номер додатка, де знаходиться цей текст, наприклад: див. Додаток А) тощо.

Практичні завдання формулюються практикантами на основі тематичного плану, укладеного на період виробничої педагогічної практики.

**Приклади практичних завдань:**

- 1) організувати ознайомлення студентів з новою лексикою до теми «...» та усне тренування у вживанні цього лексичного матеріалу на рівні речення;
- 2) організувати читання тексту «...» уголос.

**Приклади освітніх завдань:**

розширювати філологічний кругозір студентів; прилучити студентів до діалогу культур; навчити спостерігати за фонетичними, лексичними та граматичними явищами іноземної мови тощо.

**Розвиток** студентів на занятті з ІМ полягає: 1) у стимуляції позитивної мотивації учіння (комунікативної, ігрової, лінгво-пізнавальної, естетичної, мотивації, породжуваної усвідомленням прогресу в оволодінні конкретним навчальним матеріалом або мовою); 2) у розвитку здібностей студентів: пізнавальних (розвиток уваги, уяви, різних видів пам'яті); інтелектуальних, металінгвістичних та мовленнєвих.

**Приклади розвивальних завдань:**

розвивати мовленнєві здібності студентів: фонематичний слух, інтонаційний слух, здібність до імітації; розвивати естетичне сприймання дійсності; розвивати вміння викладати свою думку, розвивати ... пам'ять, розвивати уяву учнів в умовах гри/драматизації тексту/роботи в парах тощо.

**Прикладами виховних завдань** може слугувати наступне:

формувати ціннісні орієнтири, виховувати певні почуття, емоції; прищеплювати любов до праці тощо.

## Додаток В. Зразок оформлення індивідуального дослідницького завдання

### Алгоритм виконання та зразки оформлення результатів індивідуального дослідницького завдання

Індивідуальне завдання має бути оформлене як окрема структурна одиниця та внесене до змісту звітної документації. **Обсяг** індивідуального завдання: 3-8 сторінок друкованого тексту формату А 4.

**Структурні елементи** індивідуального завдання:

- *титольний аркуш* (за зразком).
- *вступ* (актуальність обраної Вами проблеми (питання для індивідуального завдання), вихідні дані закладу освіти, структурного підрозділу, на базі якого виконувалося індивідуальне завдання).
- *основна частина* (постановка завдання, етапи проведення дослідження (послідовність вивчення проблеми), обробка матеріалів, об'єктивні та суб'єктивні труднощі).
- *результати дослідження* (кількісні та якісні).
- *список використаних джерел*.

### Вимоги до оформлення індивідуального завдання

- формат А4, шрифт Times New Roman, кегль шрифту – 14, інтервал – 1,5;
- береги – 2 см;
- відступ абзаца в тексті 1,25;
- між назвою і текстом міжстрочний інтервал 2;
- найменування структурних елементів індивідуального завдання слід друкувати великими літерами і розташувати на початку строки, без крапки на кінці і без підкреслювання;
- форматування основного тексту – по ширині сторінки;
- список літератури оформлюється за вимогами до курсових та кваліфікаційних випускових робіт бакалаврів та магістрів, в тексті обов'язкові посилання на використані джерела.

**Міністерство освіти і науки України**  
**ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»**  
**Горлівський інститут іноземних мов**

**Звіт**  
**про виконання індивідуального дослідницького завдання**  
**з педагогічного менеджменту**  
**при проходженні виробничої (асистентської) практики**

здобувача-практиканта \_\_\_\_\_

ПІБ повністю

групи \_\_\_\_\_ факультету \_\_\_\_\_

спеціальності \_\_\_\_\_

Бахмут, 2018